

Ο Κρίστοφερ Χίλλ δίδαξε για πολλά χρόνια στο Τμήμα διεθνών σχέσεων του LSE πριν μετακινηθεί το 2004 στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, του οποίου είναι πλέον ομότιμος καθηγητής, ενώ σήμερα διδάσκει στο SAIS του Πανεπιστημίου John Hopkins στη Μπόλονια. Το 2007 εξελέγη μέλος της British Academy, που είναι η Εθνική Ακαδημία του Ηνωμένου Βασιλείου για τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες.

Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τόσο τις Διεθνείς Σχέσεις όσο και την Ανάλυση της Εξωτερικής Πολιτικής (η οποία αποτελεί και το κύριο αντικείμενο της ερευνητικής του ενασχόλησης). Ειδικά, όσον αφορά την Ανάλυση της Εξωτερικής Πολιτικής, πέρα από το κλασικό πλέον βιβλίο του, «Η εξωτερική πολιτική τον 21^ο αιώνα», το οποίο σήμερα, εδώ, παρουσιάζουμε και αποτελεί τη συνέχεια της πολύ επιτυχημένης πρώτης έκδοσης, που είχε ως τίτλο, “The Changing Politics of Foreign Policy”, αξίζει να επισημανθεί ότι ο Χίλλ έχει σημαντικότερη συνεισφορά στη μελέτη της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής. Κάνει, μάλιστα, τη διάκριση ανάμεσα σε ό,τι αποκαλεί European Foreign Policy, δηλαδή Ευρωπαϊκή Εξωτερική Πολιτική, και EU Foreign Policy, δηλαδή Εξωτερική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει υποστηρίξει ότι η μελέτη της Ευρωπαϊκής Εξωτερικής

Πολιτικής πρέπει να περιλαμβάνει πέραν της Εξωτερικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη μελέτη του ρόλου της εξωτερικής πολιτικής των ευρωπαϊκών κρατών στο πλαίσιο της δεύτερης. Έτσι έχει συνδέσει τις Διεθνείς Σχέσεις με την Ανάλυση της Εξωτερικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημιουργώντας έναν νέο κλάδο στις Ευρωπαϊκές Σπουδές. Η νέα αυτή προβληματική εγκαινιάστηκε με την έκδοση , το 1983, του τόμου, *National Foreign Policies and European Political Cooperation*, του οποίου υπήρξε ο επιμελητής (editor). Επίσης, ο Hill είναι ειδικός και στη μελέτη της εξωτερικής πολιτικής τριών ισχυρών, από πολιτική και οικονομική άποψη κρατών, του Ηνωμένου Βασιλείου (ΗΒ), της Γαλλίας και της Ιταλίας, δεδομένου ότι ομιλεί και τις τρεις αυτές ευρωπαϊκές γλώσσες.

Ο Isaiah Berlin στο εξαιρετικό δοκίμιό του, *The Hedgehog and the Fox*, αντλεί από τον Αρχίλοχο, ο οποίος ποιητική αδεία διαχωρίζει τις αλεπούδες που γνωρίζουν πολλά από τους σκαντζόχοιρους που ξέρουν ένα πράγμα, πιστεύουν δηλαδή σε μια και μόνο μεγάλη ιδέα ή θεωρία στην οποία αποδίδουν απόλυτη εξηγητική δύναμη, προκειμένου να κατηγοριοποιήσει συγγραφείς και διανοητές. Σ αυτή την κατηγοριοποίηση, ο συνάδελφος ο Γιώργος ο

Ευαγγελόπουλος, μαθητής του Χιλλ, κατατάσσει τον Χιλλ στις στους διανοητές που έχουν μια σύνθετη θεώρηση του κόσμου. Ο Χιλλ δεν εγκλωβίζεται στα ερμηνευτικά σχήματα των μεγάλων θεωριών. Αντίθετα, αντλεί από τις θεωρίες των διεθνών σχέσεων με μια εκλεκτική προσέγγιση, καθώς και από την ιστορία. Στηριζόμενος στις εμπειρικές έρευνες και στη γνώση που μπορεί να προσφέρει η καλή γνώση της Ιστορίας – την οποία σε βάθος σπούδασε, ως προπτυχιακός φοιτητής, στην Οξφόρδη- προσπαθεί να φωτίσει την αλληλεπίδραση των βασικών συντελεστών στη διαμόρφωση των διεθνών γεγονότων.

Ο Χιλλ προσπαθεί να κατανοήσει τις κινητήριες δυνάμεις που διαμορφώνουν την εξωτερική πολιτική σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο, οπότε και την αλληλεπίδρασή τους. Το κρίνει απαραίτητο, προκειμένου να φωτίσει και να εξηγήσει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Αυτή είναι η μεθοδολογία με την οποία προσεγγίζει την ανάλυση λήψης αποφάσεων στην εξωτερική πολιτική. Στη μονογραφία του *Cabinet decisions on foreign policy the British experience October 1938-1941*, για παράδειγμα. Πρόκειται, σε μεγάλο βαθμό, για τα πολιτικά γεγονότα και τις αποφάσεις

της εποχής, που δραματοποιήθηκαν στη σκηνή από τη πρόσφατη ταινία, *The Darkest Hour*.

Το βιβλίο του Χιλλ έχει ως αμερικανικό «αντίστοιχό» του, το μελέτημα του Allison, *The Essence of Decision*, που αφορά τη μελέτη της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων της τότε αμερικανικής ηγεσίας κατά την πυραυλική κρίση της Κούβας. Πρόκειται για δύο βιβλία που ανοίγουν αποκαλυπτικά το, φαινομενικά, μονολιθικό «μαύρο κουτί» του κράτους και του εθνικού συμφέροντος, για να αποκαλύψουν τη σύνθετη πραγματικότητα των θεσμικών επιπέδων και των επιμέρους συμφερόντων, που συμμετέχουν και συμβάλλουν στη διαμόρφωση της τελικής απόφασης μέσα από στρεβλώσεις, παρακάμψεις, και παρανοήσεις. Η μεθοδολογία τους είναι διαφορετική, ασφαλώς. Όμως, πρόκειται για δύο σπουδαία βιβλία πάνω στην ίδια προβληματική, τα οποία, κατά την ταπεινή μου άποψη, οι ειδικοί στο αντικείμενο οφείλουν να μελετούν και να ξαναμελετούν.

Ο Κρίστοφερ Χιλλ ανήκει σε ένα είδος ερευνητών που τελεί υπό εξαφάνιση στον επιστημονικό κλάδο των διεθνών σχέσεων. Ανήκει στους σοβαρούς μελετητές του υποκλάδου αυτού των διεθνών σχέσεων που προσεγγίζουν την ανάλυση

της εξωτερικής πολιτικής με έναν ολιστικό τρόπο χρησιμοποιώντας θεωρητικά εργαλεία που αντλούν από διαφορετικές επιστημονικές πειθαρχίες. Ελάχιστα εγχειρίδια συνολικής ανάλυσης της διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής συναντά κανείς σήμερα στη βιβλιογραφία των διεθνών σχέσεων. Βιβλία που να συνεχίζουν της συνολική θεώρηση της μελέτης της εξωτερικής πολιτικής, όπως το εγχειρίδιο του Roy Macridis, *Foreign Policy in World Politics*.

Η ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής έχει εγκαταλειφθεί από τους διεθνολόγους και αποτελεί σήμερα περισσότερο αντικείμενο μελέτης της διπλωματικής ιστορίας ή της συγκριτικής ανάλυσης και των περιφερειακών σπουδών.

Το βιβλίο του Κριστοφερ Χιλλ, *Η Εξωτερική Πολιτική τον 21^ο αιώνα*, προσπαθεί να επαναφέρει τη μελέτη της εξωτερικής πολιτικής στο επίκεντρο του κλάδου των διεθνών σχέσεων.

Και επιχειρεί να διαλύσει τις υπεραπλουστεύσεις γύρω από την εξωτερική πολιτική, που είτε την βλέπουν ως ένα ξεπερασμένο αρχαϊκό εργαλείο και λειτουργία του κράτους, είτε την θεωρούν το προνομιακό πεδίο μιας κάστας ειδικών που την διακονούν στο απυρόβλητο από τη δημόσια πολιτική και τη δημοκρατική λογοδοσία.

Ο Χιλλ οικοδομεί ένα θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο στο υπόβαθρό του έχει δυο διχοτόμους. Το άτομο έναντι της δομής και των θεσμών, και την αποτελεσματικότητα απέναντι στην δημοκρατική λογοδοσία. Προσπαθεί να συμφιλιώσει όλους τους εμπλεκόμενους στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής, πολίτες, πανεπιστημιακούς, και decision makers. Δίνει χρήσιμες συμβουλές σε αυτούς που ασκούν εξωτερική πολιτική και προσπαθεί να πείσει την διεθνολογική κοινότητα ότι η μελέτη της εξωτερικής πολιτικής είναι αναπόσπαστο μέρος της μελέτης των διεθνών φαινομένων. Ιδίως σε εποχές όπως η σημερινή, στην οποία, λόγω της πολυπολιτισμικής κοινωνικής διαστρώματωσης που παρατηρείται σε διάφορα κράτη (ευρωπαϊκά αλλά όχι μόνο), ακόμη και το περιεχόμενο της έννοιας του εθνικού συμφέροντος οφείλει μάλλον να αναθεωρηθεί. Και τούτο, προκειμένου η εξωτερική πολιτική αυτών των κρατών να γίνει πιο αποτελεσματική και πιο «ασφαλής», υπό την έννοια της εξασφάλισης τόσο της εσωτερικής κοινωνικής ειρήνης αλλά και της συμβολής της στη διεθνή ειρήνη. Για τους παραπάνω λόγους, είναι σημαντική η πρωτοποριακή μελέτη του Χιλλ, *The National Interest in Question – Foreign Policy in Multicultural Societies*.

Το θεωρητικό του πλαίσιο του είναι χωροχρονικά τοποθετημένο στο τέλος του ψυχρού πολέμου, λαμβάνοντας υπόψιν τις αλλαγές που έφερε η επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης και η υποχώρηση, ως έναν ασφαλώς μόνον βαθμό, του κρατοκεντρικού συστήματος της Βεστφαλίας. Η προσέγγισή του είναι μάλλον περισσότερο ευρωπαϊκή αλλά πάντως ο Χιλλ υποστηρίζει ότι το κράτος παραμένει ο κύριος δρων στη διεθνή πολιτική. Και δυστυχώς η ευτυχώς, οι τρέχουσες εξελίξεις φαίνεται να τον δικαιώνουν.

Κατά τον Χιλλ, υπάρχει σήμερα μια οριζόντια αποκέντρωση στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής. Το περιβάλλον είναι πολύ πιο σύνθετο και οι συντελεστές πολύ περισσότεροι από το περιβάλλον των κρίσιμων αποφάσεων που περιγράφει το βιβλίο του για το 1939, η ακόμη και από αυτό που περιγράφει ο Allison για το 1962.

Το σύγχρονο θεσμικό πλέγμα (nexus) διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής συμπεριλαμβάνει το διπλωματικό σώμα, το υπουργείο εξωτερικών, αλλά και τα οικονομικά υπουργεία, τα υπουργεία άμυνας και η κοινότητα πληροφοριών, καθώς και το γραφείο του πρωθυπουργού. Έχει αυξηθεί, όμως, η επιρροή και ενίοτε η άμεση ανάμειξη των διεθνών

οργανισμών, το “ινπουτ” των μη κρατικών οντοτήτων, της κοινής γνώμης, των μέσων ενημέρωσης (κυρίως των κοινωνικών δικτύων), των μκο, των πολυεθνικών.

Ο Χίλλ προκρίνει την συμμετοχή της κοινής γνώμης στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής. Την προσθήκη της δημοκρατικής συνιστώσας στην εξωτερική πολιτική που θα συμπληρώνει τις συνιστώσες της αποτελεσματικότητας και του ορθολογισμού και θα της προσδίδει λαϊκή νομιμοποίηση. Εδώ ο πραγματισμός του Χίλλ συναντάται με μια ιδεαλιστική περεστρόικα της εξωτερικής πολιτικής, η οποία «εισηγείται» ένα άνοιγμα σε δημοκρατικό έλεγχο και λογοδοσία. Μέσα από την ενδυνάμωση του ελεγκτικού ρόλου των αρμοδίων επιτροπών του Κογκρέσου και των κοινοβουλίων, των μίντια και της κοινωνίας των πολιτών.

Σας ευχαριστώ πολύ!